

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Lokalhistorisk Forening i Hillerød Kommune

Nr. 1 februar 1999

Asger

Nr. 1 * 14. årgang * 1999

Redaktion:

Eva Holm-Nielsen (ansvarshavende)
og Ove Rasmussen

Tryk:

Grafisk Center Hillerød

ISSN 0903-3505

Bladet udkommer 4 gange årligt, februar, maj,
august og november.

Stof til bladet sendes til Eva Holm-Nielsen.
Deadline den 10. i udsendelsesmåneden.

Indmeldelse i foreningen sker ved henvendelse til
Inge Elsø eller indbetaling på Gir.nr. 7 04 46 07.
Pris: 125 kr årligt, 75 kr pensionister og studerende.

Bestyrelsen:

Formand: Margrethe Krogh Sørensen
Hestehavevej 13, 3400 Hillerød
Tlf. 48 26 72 32

Næstformand: Asger Berg
Søren Kierkegaardsvej 1, 3400 Hillerød
Tlf. 48 26 46 89

Kasserør: Inge Elsø
Ørnevej 10, 2970 Hørsholm
Tlf. 45 86 66 76

Sekretær: Eva Holm-Nielsen
Søren Kierkegaardsvej 1, 3400 Hillerød
Tlf. 48 26 46 89

Jørgen Berner
Åvang 78, 3400 Hillerød
Tlf. 48 26 06 13

Per Andersen
Skippermosen 19, 3400 Hillerød
Tlf. 48 26 83 89

Lokalhistorisk Arkiv
Lisbet Schacht Hansen
Bakkegade 23, 3400 Hillerød
Tlf. 48 26 95 22

Forside:

Frederiksborg Højskoles lærere 1898. Øverst til venstre forstander Holger Begtrup,
i rækken foran fra venstre Ole Jensen og Thomas Bredsdorff. Foto C. Rathsach.
Hillerød Lokalhistoriske Arkiv.

© Copyright: Lokalhistorisk Forening Hillerød Kommune

Nogle forbindelseslinier mellem Vestjylland og Hillerød

af Lis Skjernaa Jacobsen

Min slægts første kontakt til Hillerødegnen var gennem min oldefar, Jakob Jakobsen, f. 1837 og bosat i Hanning nord for Skjern. Han var indkaldt som soldat under krigen 1864, hvorfra en række breve til min oldemor er bevaret. Efter tilbagetrækningen fra Dybbøl oplevede soldaterne, at jo længere de kom fra Sønderjylland, jo mindre forståelse fandt de i befolkningen for, at de havde været i en håbløs situation med gammeldags våben overfor tyskerne mere moderne. Det sidste brev lyder således:

Tjæreby ved Frederiksborg, d. 11 August 1864

..... Nu kommer jeg ret snart hjem til Dig, dersom Gud vil, og der ikke kommer andre Ting i Vejen. Men kjære Kone, jeg har en Ting at bede Dig om, som jeg mangler for at komme til Eder, Kjære Kone og Søn. Vi kan ikke få Lov at rejse hjem i vores Mundering, undtagen vi skal sætte Pant derfor i Penge, og det kan mine Penge ikke forslaa til. Kjære Kone, jeg beder Dig derfor, at Du saa hurtigst som muligt sender mig et sæt Klæder, thi jeg længes uendelig meget efter at komme hjem til Eder, jeg længes tillige haart efter at spørge fra Eder, da jeg ikke har hørt fra Eder siden 26. Juni, jeg har skrevet mange Breve siden, men maaske der ingen af dem er kommen hjem, og jeg kan nok forestille mig, hvor bedrøvet Du er for mig, da Du jo ikke kan vide, enten jeg er levende eller død. Kjære Kone, hvad mig ellers angaar, da har jeg det nogenlunde godt, vi har haft det meget strængt i den sidste Tid, da vi har marsjeret saa lang en Vej, vi er nu kommen fra Fyen til Sjælland, vi marsjerede fra Middelfart til Nyborg, som er 10 Mil i to dage, og det var strænge med bele oppakningen; fra Nyborg kom vi med Dampskibet til Korsør og derfra med Jernbanen til Roskilde, saa marsjerede vi 5 Mil derfra til Frederiksborg, som ligger godt en 4 Mil fra Kjøbenhavn, her skal 8. Regi-

*Jakob Jakobsen og Jobanne Marie, f. Olsen som ældre.
De blev gift den 2. marts 1862.*

ment ligge, jeg ligger rigtignok ikke i Byen, men en halv Mil ude på Landet, da der ikke var Plads til os alle i Byen. Byen bedder Hillerød, men det benævnes Frederiksborg By, det er jo det store Slot, som brændte for nogle Aar siden. Men her på Landet har vi det ikke saa godt som paa Fyen, thi de storsnude Sælænderer er ikke saa gode som Fynboerne. Jeg vil bermed ende for denne Gang, da jeg baaber med Guds Hjælp snart at tale med Dig, men send mig saa hurtig som mulig Frakke og Bukser og en Kaskjet. Gud være med Dig, Kjære. Lev vel til vi ses. Din uforglemmelige Mand.

J. Jakobsen.

Adresse J. Jakobsen ved 8. Infanteri Regiment Nr 112, Frederiksborg paa Sjælland.

Frederiksberg Højskole ca. 1900. Lokalhistorisk Arkiv.

Hans søn, min farfar Andreas Jacobsen, f. 1870 i Hanning, forlod landbruget og blev tømrer og snedker. Han blev senere maskinsnedker og fik eget savskæreri i Skjern. Angiveligt måtte han søge over i håndværket, fordi han ikke kunne pløje lige. Hans brødre blev gårdejere i Hanning. Han tog på Vallekilde Højskole i vinteren 1892/93, og i vinteren 1894/95 var han der igen, denne gang på håndværkerlinien. Vallekilde Højskole havde dengang flere værkstedslinier, håndværk, gartneri, fiskeri og vævning, åbenbart en slags teknisk skole. Der var jo kun unge mænd på holdene, og inden de forlod hinanden, skrev de adresser og fødselsdatoer i hinandens »Adressebøger«. Min farfars er bevaret, og det er morsomt at se, at disse unge mænd midt i tyverne har skrevet poesibogsvers, som vi stadig kender dem fra småpigernes poesibøger: »Mindet vel lader som ingenting ...«, »Når engang i fremtids dage ...« og »gid roser altid må blomstre på din vej ...«. Der er dog også små bemærkninger om nattesjov og anden skæmt.

Som ung tømrer kom han sidst i 1800-tallet til Hillerød og arbejdede med byggeri på Frederiksborg Højskole. Han opholdt sig her i nogle måneder, deltog i aftenforedrag og lærte nogle af lærerne at kende. Formentlig derfor kom hans forlovede, min farmor Kathrine Jespersen f. 1884, i huset hos lærer Jensen på Frederiksborg Højskole d. 1/11 1901. Hun var jo ganske ung i forhold til ham, og det var bl.a. for at undgå folkesnak, at hun kom så langt væk. Det var nok noget af en omvæltning at være blandt vildfremmede langt fra Vestjylland. En række breve fra hende til Andreas er bevaret. Det fremgår, at hun er noget skuffet over at blive behandlet som tyende. Hun var velbegavet og ville forfærdelig gerne have hørt nogle af de spændende foredrag, men måtte jo meget ofte sidde barnepige, medens de andre gik. Fra maj 1902 bliver hun elev på sommerkurset. Fra brevene citeres:

Fr.borg Højskole 5/11-1901

..... i gaar bilste jeg på Hr og Fru Bojesen, bun takkede for Hilsenen og spurgte, om jeg var derovre fra, det var det hele, saa det lod ikke til, at bun brød sig meget om mig, men jeg er jo ogsaa kun en - Tjenestepige og bun en Fru ..... Det er saa morsomt at se paa de bygninger, som jeg ved du har været med til at lave, det er ligesom det giver det et hjemligt præg ...

Fr.borg Højskole 10/11-1901

..... du kan tro, jeg længes efter Skjern ..... uba, jeg er saa ked af at tjene, jeg har baft alt for meget at sige hjemme til lige pludselig at komme til at danse efter andres Pibe ..... jeg var ovre og høre Morten Eskesen den anden Aften, han er ingen god taler, men det han sagde den Aften var da helt godt. I dag har jeg hørt Begtrup, han talte storartet.

*Andreas Jacobsen ca. 1900. Kathrine Jacobsen 1904
med sønnen Sigurd.*

29. Marts 1902.

..... jeg længes rigtig efter Majdag [hvor hun skal være elev]. Den sidste Aften Eleverne var her, var der Musik af Peder Jacobsen og Fru Bojesen, bagefter sang Bredsdorff svenske Sange og det var det bedste af det hele. Så drak de Aftenkaffe med eleverne, men jeg maatte hjem med Smaapigerne, saa det gik min Næse forbi, der var kun 2 - siger og skriver to - af eleverne, der sagde farvel til mig.

Fr.borg Højskole 11. Maj 1902

..... nu er vi rigtig kommen i Gang med Skolen, jeg og min Fynbo, Sofie bedder hun, kom begge i Bredsdorffs Stilehold, og vi kom også begge i første Regnehold hos Ole Jensen. Aah, du kan tro, Bredsdorff er storartet i disse dage. Han fortæller om Finland, han har jo selv færdedes deroppe. Du kan tro, man kommer til at bade Russerne, dette barbariske Folkefærd, som undertrykker og kuer Findlænderne, dette fædrelands-

kærlige lille Folk. Begtrup fortæller om Øblenschlæger, det er også rart, kan du tro ...

Fr.borg Højskole 25/5-1902

..... Pinselørdag og Anden Pinsedag var vi i Skoven. Gribskov og belt inde ved Gribsø, der er endda dejligt. I Gaar Aftes var vi inde i Indelukket og Slotsbaven, og der var endnu smukkere, syntes jeg. Du ved jo nok, hvordan det er, før vi gik sagde Begtrup ogsaa, det var Edens Have vi skulle i nu. I Eftermiddag gaar Sofie og jeg vist ned paa Slottet, det er første Gang siden jeg kom her, og jeg skulle da gerne derind mindst tre Gange i Sommer, for saa kommer jeg her vel ikke mere ...

10. Juni 1902

..... mange tak for Pengene, kære Andreas, du kan tro jeg skal nok benytte dem godt. Jeg vil først og fremmest købe »De danske Folkeviser«, som Bredsdorff sætter stor Pris paa vi har, den koster 1 Krone 20 Øre ..... du kan tro, vi havde en dejlig Grundlovsdag berovre, vi lejede Vogne, 16 i Tallet, og kørte gennem Skoven til Fredensborg. Vi var naturligvis inde i de kongelige Sale og i Kirken, og derefter gik vi i Haven deromkring og ned i Nordmandsdalen med alle de pudsige figurer af nordiske Mænd og Kvinder. Vi var saa nede ved Esrom Sø, hvor vi sang mange Fædrelands-sange ...

12. Juli 1902

..... En dag i sidste Uge var A-Hold nede hos Bredsdorff, vi saa mange Ting, som han havde med hjem fra Italien, og siden læste han Digte af Holger Drachmann og Chr. Winther ..... vi har nogle dejlige Dansktimer ..... Og tænk dig, næste Lørdag skal vi udenlands, til Kullen nemlig, du kan tro jeg glæder mig meget til det ...

..... I Lørdags var vi saa i Sverige, men Kullen naaede vi ikke. Søgangen var alt for stor, det gyngede saa dejligt op og ned og af og til fik vi en Sjat Vand i Ansigtet, men der var jo nogle »der maatte sig beftigen brække.« Vi kom omtrent op til Höganäs, men vendte saa om og satte Kursen mod Helsingborg. Der var vi oppe paa et dejligt nyt Raadbus ..... Jeg kan laane Penge af Kristine Bollerup til at rejse hjem for, saa kan I spare Portoen. Paa snarlig Gensyn ...

Den næste forbindelse til Hillerød kommer i 1937, hvor min far, Svend Erik Jacobsen Skjærnaa, blev ansat ved Frederiksborg Statsskovdistrikt. Han var uddannet skovfoged, og vi boede i et skovløberhus ude på Funkevej. Huset ligger der endnu, noget tilbagetrukket fra vejen. Det ligner sig selv udefra, men er jo nok væsentligt moderniseret inde. I 30-erne var der hverken indlagt lys eller vand og selvfølgelig ikke toilet inde. Min broder begyndte at gå i skole her. Han skulle egentlig have gået på Nyhuse, men fik dispensation, da Nordre Banevejens Skole lå så meget nærmere. Mine forældre var meget aktive i Esperantoforeningen, hvor de begge tog eksamen. Der blev også afholdt sommerlejre med teltstævner i haven. Mine forældre forsøgte sig med et mindre hønseri, men da krigen kom, kunne de ikke få foder-stoffer og måtte opgive.

I 1941 flyttede vi tilbage til Vestjylland. Jeg var da 5 år, så det er begrænset, hvad jeg husker herfra. Jeg gik en del henne på Bakkegården, hvor der var en Bedstefar, der boede i en aftægtsstue og havde bolcher i skabet. En ting glemte jeg dog aldrig: Bøgeskoven med alle anemonerne. Det stod i mange år for mig som indbegrebet af frodighed. Den gang var Vestjylland noget barskere end i dag.

I 1969 havde min mand fået stilling på Helsingør Teknikum. Jeg søgte og fik stilling som lærer i Hillerød på den helt nye Kulsvierskole. På trods af at jeg da havde boet 13 år på Fyn, syntes eleverne, jeg lød meget jysk. Jeg er så blevet her siden, men det er en anden historie.

Rundt om en morder i Hillerød (7)

Ole Kollerøds slægt, venner og fjender

af Asger Berg

Byfoged Knud von Hadeln

I Ole Pedersen Kollerøds *Min Historie* indtager øvrighedspersoner skurkerrollerne. Der omtales også andre, der har behandlet ham dårligt, men Hillerøds politi og myndigheder er blandt hans værste fjender. De har løjet om ham, fortæller han, og de har bagtalt ham, kaldt ham ved øgenavnet »Ole Tyv«, mishandlet ham korporligt og ved deres forfølgelse forhindret ham i at få lovligt arbejde eller beholde det lovlige arbejde, han har opnået. I sin beretning giver han mange eksempler på det - og også på, hvordan mishandlingen er gået ud over hans medfanger. Ligeledes nævner han eksempler på, at øvrighedspersoner undertiden har behandlet ham med barmhjertighed, endog at nogle af hans »fjender« ved enkelte lejligheder har vist ham godhed. Billedet er altså hverken sort-hvidt eller ensidigt selvhævdende. Man kan derfor ikke undgå at læse hans grove og injurierende bemærkninger med en vis forståelse og sympati, selv om de naturligvis indgår i et partsindlæg fra den dødsdømte morder. Nogle af Ole Kollerøds beskyldninger kan affærdiges som uunderbyggede eller usandsynlige, mens andre faktisk underbygges af andre kilder. Her tænkes der fx på myndighedernes frimodige brug af hans forhadte øgenavn i officielle papirer.¹ I det hele taget har Ole Kollerød et utrolig skarpt blik for det, som vi i dag ville kalde myndighedernes magtmisbrug og dårlige moral, men som i 1830'ernes samfund har været almindelig praksis og måske endda anerkendelsesværdig nidkærhed.

To embedsmænd nævnes til slut i Ole Kollerøds erindringer som særlig skurkagtige, nemlig Hillerøds byfoged, birkedommer og politimester Knud von Hadeln samt den københavnske birkedommer og politimester, justitsråd Matthias Friderichsen: »di er alene skyl deri, at ieg er blevet tel in morder«, skriver Ole Kollerød.² Det er barske ord, og de står absolut ikke

alene. Blodsuger, blodhund, gavtyv, usling, djævlehund, skalkagtig skurk, sort sjæl, sort bøddelknægt, Satans tjener, min dødelige fjende, sjæleplager, djævleapostel, mennesketyran, forbandet blodtørstig norsk tiger, mordbrænder og tyvekknægt - det er nogle af de vendinger, Ole Kollerød bruger om von Hadeln. Og en del af dem har han efter eget udsagn også brugt direkte over for von Hadeln.³

Knud von Hadeln - eller »von Hahlen«, som Kollerød kalder ham - kom til Hillerød i 1831 fra Frederikssund, hvor han fra 1809 havde været byens første byfoged og birkedommer i Jægerspris Birk.⁴ Han var nordmand, født i 1775, søn af en fattig officer, og juridisk kandidat fra Københavns Universitet. Von Hadeln efterfulgte den 19. august 1831 den ti år ældre Iver Christian Aarøe som byfoged i Hillerød og birkedommer i Frederiksborg Birk. Disse magtfulde poster besad han frem til den 17. februar 1840, hvorefter han fik en slags retrætepost som rådmand og by- og rådstueskriver i Helsingør. Han døde den 24. april 1858 på gården Urbanslyst ved Fredensborg. Ved folketællingen for Hillerød i 1834 boede han med sin husstand i Helsingørgade, No. 40-42 (på hjørnet ved nedre Torv), og her var han stadig bosat ved folketællingen den 1. februar 1840.⁵

Selv om det var i forgængerens, byfoged Aarøes embedsperiode i 1820'erne, at Ole Kollerød først kom i konflikt med Hillerøds politimyndigheder, er det kun byfoged von Hadeln, han nævner direkte ved navn; dertil kommer også nogle underordnede embedsmænd i Hillerød, der i et vist omfang nævnes ved navn. Det var Aarøe, som ved første instans i 1824 dømte Ole Kollerød så hårdt, som det var ham muligt, nemlig til livstid i slaveriet og pisk på ryggen af bøddelen, og denne dommer omtaler han også som »in mensketyran og blodtørstig dievl«. ⁶ Det forhadte øgenavn »Olc Tyv« går ifølge Ole Kollerøds egne ord tilbage til Aarøes tid. Både Aarøe og von Hadeln omtales ved flere lejligheder med slet skjult ironi som »den gode dommer«. Men Aarøes navn har Ole Kollerød tilsyneladende glemt, da han skrev sin historie, eller fjendskabet med efterfølgeren von Hadeln har sat forgængerens navn i skyggen.

Der er dog heller ingen tvivl om, at fjendskabet med Hillerød Politi i særlig grad skyldes den behandling Ole Kollerød fik i von Hadelns tid, især i

årene 1832-35, hvor hans sidste forsøg på at komme til at leve et lovlydigt og ordentligt arbejds- og familieliv slog fejl.

Den første konfrontation mellem Ole Kollerød og politimester von Hadeln fandt sted den 19. marts 1832, efter at Ole Kollerød havde været indblandet i et værtshusslagsmål hos en købmand i Slangstrup, som var »sognefogde telligemed«. Der er tale om købmand Schack Hans Georg Krog.⁷ Slagsmålet begyndte, fortæller Ole Kollerød, da han beskyldte en anden gæst for at have stjålet hans tegnebog. Pludselig var der tre gæster imod Ole, herunder en, der slog ham i ansigtet med sine jernbeslåede træsko og kastede ham imod en dør, der gik itu. Dette fik købmanden til at kræve, at Ole erstattede døren. Men da Ole Kollerøds penge var væk, var det umuligt, og købmanden lod Ole arrestere. Herpå blev Ole smidt på en vogn, »ligesom man kaster et sviin i in vogn«, og kørt til Hillerød. »Men da skælde ieg ogsaa denne efame sognefogde ud for saa mange soerde skurke og dievler, saa at der ikke er fleere dievler i selve helvede,« skriver Ole Kollerød, som tilføjer, at satan også har taget denne infame sorte skalk for længe siden, endskønt han ikke var så gammel som Ole selv, og at det nu (i 1840) er fire år siden, at satan hentede ham hjem til sig og smovsede sig med den fede mundfuld, som han der fik fat på, da han hentede den tykke, forædte sognefoged! Ved ankomsten til Hillerød optog Knud von Hadeln forhør og godtede sig rigtigt over sin fangst, skriver Ole, - fordi han mente, at alt Oles tøj var stjålet. Forhørets forløb kan findes i Hillerød Byfoged og Frederiksborg Birks politiprotokol for birket 1831-34, hvorfra der i det følgende omtales nogle forhold, der kan belyse sagen, som den så ud fra myndighedernes side. Ved von Hadelns forhør den 19. marts 1832 af den pasløse person møllersvend Ole Pedersen, indbragt fra Slangstrup, blev den forseglede pakke med Oles tøj åbnet, som sognefoged Krog havde sendt med. Den viste sig da at indeholde: »en olivengrøn kort Kjole, et par blaa melerede Sokker, et par hvide sribede Pikets Pantalons; et rødternet Bomulds Tørklæde, et violet ternet ditto, en Halskrave, en Sølvtræse, en Alen og 4 Tommer lang og 2 Tommer bred, en Hørlærreds Skjorte.« Samtlige ting erklærede Ole Pedersen at være ham tilhørende. Om den olivengrønne kjole påstod han først selv at have syet den, senere at have

byttet sig til den i København med en ham ubekendt jøde, der fik et pibetøj i bytte.

Under von Hadelns forsæde fortsatte forhørene de næste seks-syv uger. Den 30. marts var gårdmand Niels Jensen, Sundbylille, Jørlunde sogn, indkaldt som vidne, fordi Ole Kollerød havde været fæstet hos ham året før. Niels Jensen oplyste, at Ole Kollerød skulle være blevet hos ham til Allehelgensdag 1831, men at han havde fået lov at forlade sin plads i utide, ved Frederikssund Sommermarkedsdag i juli 1831, og siden havde han ikke set ham. I øvrigt kunne Niels Jensen ikke klage på Oles opførsel og havde heller ikke mærket nogen utroskab hos ham. Ole Kollerød vedgik forklaringen og tilføjede selv, at han ikke siden havde haft fast tjeneste, men snart var gået på arbejde i København og snart på landet. Den 13. april var der indkaldt et nyt vidne, indsidder Anders Pedersen, Lyngby, som forklarede, at han den 18. marts havde foretaget en byttehandel med Ole Kollerød i købmand Lyders⁸ butik i Slangerup i overværelse af købmanden og sognefoged Krog. Anders Pedersen fik en »gulagtig broderet Vest med ophøiede gule Knapper og en sort Pelsetrøje med hvide Pose(?)ærmer /: strikkede:«, mens Ole Kollerød fik »en hvid strikket Nattrøje og en hvergarns Vest«. Da de begge to havde det tøj på, som de byttede, gik de begge udenfor og trak klæderne af, og da de havde taget dem på, gik de ind i butikken igen. Dette forløb bekræftede Ole Kollerød, der havde den omtalte vest på i retten, mens nattrøjen lå i arresten. Med hensyn til pelsetrøjen oplyste Ole Kollerød, at han havde købt den i København, og den gulagtige broderede vest havde han købt på grev Schulenburgs auktion.

Den 5. maj 1832 fortsatte forhøret. Byfogeden havde stævnet Ole Kollerøds far, husmand af Slagslunde Mark Peder Olsen, der som vidne forklarede, at den grønne vest, som Ole havde på, tilhørte ham, altså faderen, og at Ole i sin faders fraværelse havde tvunget dennes husholderske til at udlevere den. Denne forklaring, tilsyneladende i modstrid med Anders Pedersens, blev videresendt til byfoged Foss i Skælskør, hvortil Ole Kollerød blev overført, da der også var en sag imod ham i Skælskør. Resultatet var dog, at Ole Kollerød efter 6 måneder fik fridom ved retten i Skælskør. Efter eget udsagn fik han endda tilbudt at blive på egnen, hvor

han også fik sig en kæreste, men da von Hadeln i skrivelser havde brugt betegnelsen »Ole Tyv«, betragtede Ole sit rygte som ødelagt dér og valgte at rejse »hjem til Hillerød«.

På opfordring skaffede von Hadeln nu Ole Kollerød et arbejde: som stenhugger i Nyrup, Tikøb sogn. Men Oles problem var som sædvanlig, at han var kommet ud af arresten uden andet tøj end det, han stod og gik i, og helt uden penge og sine nødvendige personlige papirer. Tilmed lod von Hadeln ham vandre af sted på fastende hjerte, og da Ole nåede frem til Nyrup, fik han at vide, at han kun fik 14 skilling for hver tønne sten, han huggede til, og at han selv måtte købe sig værktøj. Så han var snart igen nødt til at stjæle for ikke at sulte.

I julen 1832 blev Ole Kollerød arresteret i København, hvor han blev tilbageholdt i 7 uger. Von Hadeln havde efterlyst ham i stikbreve, men den sag fra Hillerød, som Ole blev beskyldt for, var han uskyldig i, så han blev igen løsladt i februar 1833. Som tidligere stod han helt på bar bund, og von Hadeln sendte ham bare videre til Kollerød, for at han kunne begynde forfra med at skaffe sig personlige papirer.

Senere i 1833 mistede Ole Kollerød sit arbejde som karl hos etatsrådinde Cecilia Maria Elisabeth Schumacher på Frydenlund ved Vedbæk, fordi politimester von Hadeln oplyste hende om, at Ole var straffet. Da Ole Kollerød netop var blevet kæreste med kokkepigen Sidse Marie Christiansdatter på Frydenlund, og da hun var blevet gravid, følte han mere og mere politiets nærgående som forfølgelse. Både da de fik ophold hos hans søster Inger Margrethe Pedersdatter i Hillerød, og da de lejede et hus på Karlebo Overdrev, kom von Hadelns politifolk og foretog ransagninger, når der havde været indbrud. Men i denne periode i 1833-34 gjorde Ole Kollerød tilsyneladende forsøg på at holde sig væk fra tyvestregerne.

To af de mange skældsord, Ole bruger om von Hadeln, er særlig interessante. Han kalder ham både »morbrender«⁹ og »tyveknæk«.¹⁰ Begge beskyldninger har at gøre med den store bybrand i Hillerød den 10. maj 1834. Ole Kollerød nævner for det første, at von Hadeln selv var til stede ved - og selv gav tilladelse til - det fyrværkeri hos distriktslæge Ewertsen, som pga. stormvejr forårsagede ildebranden, der som bekendt hærgede

store dele af byen og kostede tre mennesker livet. For det andet påstår han, at von Hadeln ved den offentlige auktion på Råd- og Domhuset i Hillerød til fordel for de skadelidte efter branden i 1834 lod de rige købe det bedste først, hvorved han berøvede de fattige og de brandlidte deres ret og deres penge. Disse insinuationer kan næppe bestyrkes af kilderne, men de er psykologisk interessante, fordi Ole Kollerød ved at befordre sådanne rygter forsøger at ramme von Hadeln med hans egne våben. »Ole Tyv« blev nemlig selv i februar 1835 efterlyst af von Hadeln for forsøg på ildspåsættelse ved sin mors hus i Bakkegade, en sag, han dog som tidligere nævnt ikke blev fundet skyldig i.¹¹

Forfølgelsen fra byfoged von Hadelns side fortsatte. I juni 1834, da Ole Kollerød og hans lille familie efter bybranden var flyttet til Meløse, blev han anmeldt til politiet af sin husvært fra Karlebo Overdrev. Ole blev afhentet på sin arbejdsplads i Meløse, fortæller han, og sad 4-5 uger i arresten i Hillerød. Det var her, han direkte over for von Hadeln kaldte ham for mordbrænder, hvilket medførte, at Ole fik en frygtelig omgang prygl af politiet. Han blev overført til Hørsholm Arrest, men kort efter løsladt, da anmeldelsen var ubegrundet. Alligevel kunne han ikke få sit arbejde i Meløse tilbage.

Igen i maj 1835 var Hillerød Politi i hælene på ham. Byfogeden havde den 1. maj 1835 indkaldt Ole Kollerøds mor Lisbeth Andersdatter og hans svoger Peter Johansen.¹² Der blev ifølge protokollen optaget forhør til oplysning om, hvor Ole Pedersen med tilnavn Tyv opholder sig. Lisbeth Andersdatter fortalte, at Ole sjældent kom hos hende, men at han havde været hos hende en times tid om søndagen før natten mellem den 13. og 14. februar, da der blev forsøgt ildspåsættelse hos hende i baghuset nr. 143 på Bakken. Efter besøget hos hende søndag eftermiddag var Ole fulgtes fra hende sammen med sin bror Peder Pedersen, Bregnerød, og hun havde siden hørt, at de var gået til Hingsterhus. Her boede hendes datter Inger Margrethe Pedersdatter og svigersønnen Peter Johansen.

I protokollen følger her et signalement af Ole Kollerød: »Ole er 32 a 33 Aar gl., født i Collerød, middel af Slægt, proportioneret af Bygning, mørkebrune krøllede Haar, blaac Øine, var ved sin Nærværelse hos Dp

[Deponenten, dvs. vidnet] iført blaa Benklæder og Hat men hvorledes den var kan hun ikke erindre, ligesom heller ikke om han havde Frakke eller Trøje paa, videre havde han Tørklæde om Halsen og Støvler paa Benene. Pegefingeren paa den venstre Haand er kroget foranlediget ved et Snit af Hakkelsekniven. Dp veed ikke hvor han har sit Opholdssted men hos hende har han det ikke da hun ikke kan lide ham.*

Derefter fremstod Peter Johansen af Hingsterhuset for retten. Han bekræftede, at Ole havde været i Hingsterhus den pågældende dag til kl. 7 à 8 om aftenen, hvorefter Ole gik her til byen. Hvor han senere har opholdt sig, vidste Peter Johansen ikke, men omtrent tre uger tidligere havde han været inde hos Peter Johansen et øjeblik og sagt, at han ville til Meløse for at se til sit barn. Det fruentimmer, han havde barnet med, hed Sidse Marie Christiansdatter og var i København, men barnet var hos en husmand i Meløse, som boede lige over for skolen og hed, så vidt han vidste, Frederik Hansen. - Til ovennævnte signalement tilføjede Peter Johansen, at sidste gang han havde set Ole, havde han haft en blå klædesfrakke på.

Den 4. maj 1835 fortsatte forhøret imod Ole Tyv, først med afhøring af hans bror, tjenestekarl Peder Pedersen af Bregnerød. Han vedgik, at han for længere tid siden havde været sammen med Ole hos moderen i Hillerød og i Hingsterhuset. Noget før påske - dagen kunne han ikke erindre, men omtrent midt på dagen - kom Ole Pedersen til ham på loen, hvor han stod og tærskede, og sagde, at han havde været i Meløse for at se til sit barn. Han var ved den lejlighed iført en blå slagtertrøje, blå bukser, støvler og lodden hue. Han blev foreholdt Peter Johansens forklaring om, at Ole havde en blå klædesfrakke på, men han blev ved sin forklaring om, at det var en trøje.

Derefter afhørtes fruentimmeret Ingeborg Hansdatter af Meløse, som forklarede, at Ole Pedersens kærester Sidse Marie Christensdatter og hendes med Ole avlede barn havde haft til huse hos hende et stykke tid sidste år, men Sidse Marie forlod hende ved mikkelsdagstiden for - som hun sagde - at søge en ammetjeneste i København.

Så blev husmand Frederik Hansen af Meløse afhørt, og han forklarede, at Oles barn havde været i pleje hos ham siden tre uger før Mikkelsdag sidste år og indtil sidstafvigte onsdag, da det blev indsendt til moderen, der tjente

Landskab med forfaldent bus [Tyskebus, som var et vangebus ved Tyskeplantagen vest for den gamle Helsingevej]. I horisonten til højre anes Frederiksborg Slot. Tegnet af Jørgen Roed. Foto: Hans Petersen. Statens Museum for Kunst.

hos en urtekræmmer i Nyhavn No. 27 i København.¹³ Onsdagen før Påskedag havde Ole været hos ham en halv times tid og set til sit barn, og han var da klædt som af Peder Pedersen forklæret. Herefter sluttede retsmødet. -

Det er uden tvivl denne slags nærgående forhør af slægtninge og bekendte, der af Ole Kollerød betragtedes som forfølgelse. I det lange løb kunne han ikke stå for presset. Hans familieliv med kæreste og datter gik i opløsning, og hans berigelseskriminalitet tog til. Han blev arresteret i juli 1835 i København, stak af fra Blåtårn, men blev kort efter sat fast igen. Igen i september 1835 stak han af og var på fri fod i tre måneder. Men de næste 17 måneder, frem til udgangen af maj 1837 sad han i politiarrest i København, hvorpå han og hans kærester fik fridom, da de benægtede alt, og intet kunne bevises.

Endnu en gang gik Ole Kollerød hjem til Hillerød, hvor von Hadeln på ny nægtede ham papirer og sendte ham videre til Kollerød. Men Ole fortsatte som løsgænger, og under det skæbnesvangre indbrud hos papirkusk Lars Pedersen på Nymølle ved Lyngby den 12. juni 1837, hvori også to andre deltog, skar Ole Kollerød halsen over på Lars Pedersen. Et par dage efter, på Slingerup marked, gav Ole Kollerød en falsk pengeseddel ud og blev arresteret af to politibetjente og trukket hen til sognefogeden.¹⁴ Han blev kastet på en vogn og kørt til Råd- og Domhuset i Hillerød, hvor han blev konfronteret med von Hadeln.¹⁵ Her lød von Hadelns velkomst ifølge Ole Kollerød sådan:

- Ja, det tænkte jeg fandenhakkemig nok! Ja, jeg kender Dem nok, hvad De indeholder. Og at De er en stor skurk - det kan jeg sige Dem!

Hvortil Ole Kollerød replicerede:

- Ja, din norske skurk kender jeg også. Og du gavtyv er skyld i min ulykke! Svaret medførte prompte, at Ole Kollerød fik en omgang prygl. Den følgende retssag lå uden for dommer von Hadelns jurisdiktion. Men den 21. februar 1838 lykkedes det på ny Ole Kollerød at undvige fra Blåtårn i København, hvorefter han straks opsøgte det kriminelle miljø hjemme på Hillerødkanten. Efter et mislykket indbrud i Ølsted gik Ole Kollerød et par dage efter sammen med sin medgerningsmand Niels Larsen fra Lillerød Mark til Kagerup Ovedrev. Ved en vejkant i Gribskov ventede de forgæves på deres kammerat Søren Iversen kaldet »Pelseskrædderen«. På vejen ind mod Hillerød passerede de Tyskehuset, og da de næsten var nået til Frederiksborg Slot, gik de i skjul ved »Kongens Have« (Slotsparken), hvorfra

de kunne høre, hvem der passerede på vejen. Ole Kollerød troede et øjeblik at høre Pelseskrædderen, men det viste sig at være politiet fra Hillerød, der eftersøgte dem. Flugten gik nu tilbage til Kagerup, men her blev Ole anholdt efter i alt tre dage på fri fod.

Han blev kørt til politimester von Hadelns bopæl ved Torvet i Hillerød, og her blev han taget i forhør. Ole Kollerød noterer, at von Hadeln efter forhøret gav ham rigeligt med mad og drikke, hvilket aldrig var sket før. Med bitterhed tilføjer han, at hvis det var sket den forrige gang, han var blevet sendt fra København til Hillerød, ville han ikke have siddet som morder nu.

(Fortsættes)

Noter

- ¹ Dette forhold dokumenteres i omtalen af brandforhøret fra 1835 i den første artikel i denne serie, Lokalhistorisk Forening i Hillerød Kommune, 1997, 3, s. 20.
- ² Ole Pedersen Kollerød, *Min Historie*, udg. Else Margrethe Ransy, Foreningen Danmarks Folkeminder, 1978, s. 264. Herefter henvises til *Min Historie*.
- ³ *Min Historie*, s. 162.
- ⁴ Om von Hadeln: Arne Sundbo, *Frederikssund og Købstaden Slangerups Historie*, 2, 1937, s. 118f., og Knud B. Christoffersen, *Købstaden Frederikssunds historie 1801-1970*, 1, 1986, s. 65f.
- ⁵ Desværre synes der ikke at eksistere noget portræt af ham i offentlige samlinger.
- ⁶ *Min Historie*, s. 73. Udgiveren Else Marie Ransy er ikke opmærksom på, at dommeren i Hillerød før 1831 ikke er von Hadeln, men Aarøe.
- ⁷ *Min Historie*, s. 137f. Sognefogden, der ikke er identificeret af Ransy, er Schack Hans Georg Krog, født i Slangerup den 3. december 1806 som søn af købmand og sognefoged Christian Hansen Krog, død 1829, og hustru Sophie Henriette Lassen. Ved sin død den 8. juni 1836 kaldes kirkebogen ham »Foged for Slangerup By og Lægdsmand«. - Forhøret, da Ole Kollerød var blevet sat i arretten i Hillerød, står at læse i Politiprotokol for Birket, 1831-34, Folio 109 og 113f, Hillerød Byfoged og Frederiksborg Birk, Afd. B, LA.
- ⁸ Brændevinsbrænder Heinrich Lüders, gift med Karen Sofie Rugaard.
- ⁹ *Min Historie*, s. 162.
- ¹⁰ *Min Historie*, s. 201.
- ¹¹ Omtalt i artiklen, der nævnes i note 1.
- ¹² Hillerød Byfoged og Frederiksborg Birk, Politi- og ekstraretsprotokol for købstaden, 1835, LA.
- ¹³ Urtekræmmer Erich Nissen, bor ved folketællingen i 1834 i Nyhavn 27, 2. sal.
- ¹⁴ Sognefogden i Slangerup var i 1837 købmand Poul Heegaard, 1806-1882, jf. Poul Henrik Heegaard, »Købmand Andreas Heegaard i Slangerup«, *Fra Frederiksborg Amt*, Aarbog for 1946, s. 11ff.
- ¹⁵ *Min Historie*, s. 217.

Fra den gamle gæstgivergård

Lokalhistorisk Forening har netop udgivet politiinspektør Theodor Petersens barndomserindringer fra 1850'ernes Hillerød under titlen *Fra den gamle gæstgivergård*.

Erindringerne, som er nedskrevet i begyndelsen af 1880'erne, tager udgangspunkt i Theodor Petersens barndom ca. 1850 i den gamle gæstgivergård, der i dag er kendt som Slotskroen i Hillerød. Dengang var den ejet og drevet af Theodor Petersens far, brændevinsbrænder og værtshusholder Andreas Petersen, som var en kendt og agtet borger, hvis navn desuden er tæt knyttet til Frederiksborg Amts Spare- og Laanekasse, hvor han var medlem af direktionen.

Bogen giver et levende billede af livet i Hillerød i midten af 1800-tallet - ikke mindst af livet i gæstgivergården. Der fortælles om børnenes leg ude

og inde, om den store husstand og det daglige arbejde, om selskabeligheden i hjemmet, om familiens omgangskreds, om særlige begivenheder og udflugter, om forholdet til de bønder, der var gårdens kunder, om presseforhold og det politiske liv, om Hillerøds forandring, da kong Frederik VII og grevinde Danner begyndte at benytte Frederiksborg Slot som residens, om byen under treårskrigen 1848-50, om vagtparaden gennem Hillerød, om dragonernes indmarch i 1854, om trafikforholdene i Hillerød og om en tur til et bondebryllup på landet. Altsammen fortalt af en person, der selv har oplevet det hele.

Eva Holm-Nielsen har sat crindringerne ind i en historisk ramme, dels ved en indledning, dels ved en efterskrift samt et omfattende noteapparat. Med illustrationer og kommentarer giver bogen et interessant bidrag til Hillerøds historie i tiden, da byen var residensby, og før jernbanen var kommet til.

Bogen er på 56 sider, med 12 illustrationer, heraf 2 i farver samt 4-farvet omslag. Pris 128,00 kr.

Omvisning i Lokalhistorisk Arkiv

tirsdag den 13. april 1999, kl. 19.15

Begrænset deltagerantal.

Tilmelding på tlf. 48 26 95 22

GENERALFORSAMLING

Lokalhistorisk Forenings ordinære generalforsamling
afholdes tirsdag den 30. marts 1999, kl. 19.15
på Hillerød Bibliotek, Bakkegade 23

Dagsorden ifølge vedtægterne:

1. Valg af dirigent
2. Årsberetning for 1998
3. Fremlæggelse af regnskab for 1998
4. Fastsættelse af kontingent for 1999
5. Valg til bestyrelsen.
Efter tur afgår Margrethe Krogh Sørensen,
Asger Berg og Eva Holm-Nielsen
Alle er villige til genvalg
6. Valg af suppleant til bestyrelsen
7. Valg af revisor og revisorsuppleant
8. Forslag fra medlemmerne
9. Eventuelt

Efter generalforsamlingen fortæller stadsbibliotekar Sys Sigurd om Hillerøds Viden- og Kulturcenter, som åbner i slutningen af år 2000.

Indhold

Nogle forbindelseslinier mellem Vestjylland og Hillerød	3
<i>af Lis Skjernau Jacobsen</i>	
Rundt om en morder i Hillerød (7)	10
<i>af Asger Berg</i>	
Fra den gamle gæstgivergård	20
Arrangementer	21
Generalforsamling	22

FORENINGEN STØTTES AF

C. A. Andersen malerfirma - Ernst & Young - Dansk Lokalhistorisk Forening - Den Danske Bank - Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg - FO Arbejdernes Fællesorganisations Byggeaktieselskab - Grafisk Center Hillerød - Hillerød Bibliotek - Hillerød Borgerstiftelse - Hillerød Industri- og Håndværkerforening - Hillerød Kommune - Høvelt Electric - Lokalbanken - Nykredit - Reklamefotograf Henrik Knoblauch - Ristorante La Perla - Ullerød Brugsforening - Unidanmarkfonden

Postbesørget blad
(0900KHC)
51387

GRAFISK CENTER HILLERØD

Trollesmindealle 9 • 3400 Hillerød • Tlf.: 48 24 27 00 • Fax: 48 24 27 04

- BROCHURER
- KATALOGER
- ÅRSBERETNINGER
- PLAKATER
- TIDSSKRIFTER
- BØGER
- FIRMAPAPIRER